A román bankrendszer kihívásai

A román bankrendszer jelentõs változásokon megy át. Ezen változások egyrészt belsõ indíttatásúak, másrészt pedig részét képezik a világban végbemenõ globalizációs folyamatoknak. Fontos megvizsgálni, hogy ezek a változások mennyire mélyen érintik a bankszektort és képesek-e tartósan elõsegíteni a román gazdaság fejlõdését.

Túl azon, hogy az állami bankok irányításáért mindig ádáz politikai csaták dúltak, egy sajátos román jelenséggel állunk szemben: a kis magán bankok nagyszámú megszületése a kilencvenes években. Ezek között számos olyan található, amely tõkéje egyrészt állami nagy vállalatok, másrészt a privatizációban megszületõ Magántulajdon Alapok (FPP, késõbb SIF), harmadrészt az állam által ellenõrzött bankok apportja által egészült ki. Ily módon az állam engedte az adófizetõk pénzén megszületni a maga által közvetlenül ellenõrizhetetlen konkurenciát, amely pénzügyi és politikai érdekcsoportok érdekeit szolgálta. Ezen bankok egyrésze tönkrement, megrendítve a bízalmat a rendszerben és jelentõs terheket róva úgy a többi bankra, mint az államháztartásra. A betétesek kártalanításával kiürült a Betétgarancia Alap (FGD) és a mûködõ bankokra újabb teher hárult: ismét fel kell tölteniük és törleszteniük kell az állami utasításra adott BNR gyorshitelt is.

A kilencvenes évek végére a bankszektorban kialakult válság egyre súlyosabb gondot jelentett az egész gazdaság számára. Az összezsugorodó piac és a külföldi bankok megjelenése következtében erõsödött a verseny, az addig görgetett problémák a felszínre kerültek. Az állam által ellenõrzött és a politikai csaták elsõszámú célpontját képezõ Román Külkereskedelmi Bank, valamint az állam agrárpolitikáját finanszírozni kényszerülõ Mezõgazdasági Bank mûködésképtelenné váltak, akárcsak számos kis magánbank.

Az utóbbi két évben a kormány arra kényszerült, hogy meghozzon néhány fontos döntést, a bankszektor szanálására, de sajnos nem került sor egy átfogó bank-, és adóskonszolidációra. Bár némileg erõsödött, a bankfelügyelet nem kellõen hatékony: hagyta a népi bankokat mûködni addig, amíg 2000-ben már-már országos válságot okoztak, s felelõtlenül elnézõ a mûködési feltételeket nem teljesítõ bankokkal szemben. A múlt esztendõben elkezdõdött gazdasági növekedés fenntartásához nélkülözhetetlen egy korszerû és megbízható bankrendszer. Az állam prioritásként kellene kezelje a bankfelügyeletet, és megfelõ mûködési keret fenntartását ahhoz, hogy stratégiai befektetõkre számíthasson ebben az ágazatban is.

Az állami tulajdon aránya a bankszektorban még mindig rendkívül magas, meghaladja a 40 %-t. De túl ezen, a Román Kereskedelmi Bank a maga 30 %-os súlyával egy igen fontos kockázati tényezõvé válhat, ha a politikai érdekcsoportok célkeresztjébe kerül, márpedig a PSD hatalmának további növekedésével ezzel számolni kell. A másik állami ellenõrzés alatt álló bank, amely reformját évek óta halogatják a kormányzatok a CEC, a Takarék és Letéti Pénztár. Bár a legkiterjedtebb hálózattal rendelkezik és az ország legrégebbik bankja, mára kiszorulni látszik arról a lakossági piacról is, amelyet évtizedekig uralt. A CEC mûködését újra kell szabályozni, mert bankként mûködik ugyan, de külön törvény elõírásai alapján és teljes állami garancia mellett, ami sérti a piaci versenyt. Megtörtént a vezetõségcsere és a folyamatban lévõ ING BARINGS átvilágítás alapján elkezdõdhet az intézmény átalakítása, ami a privatizációra való elõkészítést is szolgálná. Miközben a szakmai érvek a CEC kereskedelmi bankká alakítása és privatizálása mellett szólnak, addig a politikusok egyre többet hangoztatják, hogy fõ kiváltságát – a betétek teljes állami garanciáját - megõrizve maradjon állami bank. Kérdés viszont, hogy milyen eséllyel tud fontos szereplõje maradni a a CEC a lakossági piacnak a jövõben, miközben egyetlen pénzkiadó automatával sem rendelkezik és nem vezet lakossági devizaszámlát. Másrészt bíztosra vehetõ, hogy a teljes állami garancia nem tekinthetõ EU – konformnak , és ezt nem lehet hosszú távon fenntartani.

A vállalati szektor piacán kialakult verseny, illetve az itt fennálló fizetõképes kereslet hiánya következtében mind a BCR, mind a külföldi ellenõrzés alatt álló bankok a kis és középvállalatokat, illetve a lakosságot célozzák meg, kiemelve a „retail” üzletág fontosságát. A következõ egy-két évben a lakossági piacon növekvõ versenyre és a fogyasztás várható növekedésével egyidõben jelentõs szolgáltatás-bõvülésre számíthatunk. A jelzálog-hitel egy igen fontos részét képezi a lakossági termékeknek. Ahhoz, hogy ez fejlõdhessen, szükség van állami támogatásra, mert a jelenlegi és a következõ években várható infláció mellett a hosszú távú hitelezés nem fejleszthetõ.

A bankszektor koncentrációja természetes folyamatként is megkezdõdött. Nemrég tanúi lehettünk az elsõ, román magánbankok közötti fúziós kezdeményezésnek: a Banca Romana de Scont és a Banca de Investitii si Dezvoltare készül házasságra, igaz eddig is már egy tulajdonban voltak. A koncetrációs folyamat újabb fúziókat fog elõidézni, amit egyrészt a minimál-tõke elõírások, másrészt a növekvõ verseny